מ. י. לערמאָנטאָוו

מצירי

ייִדיש: אַבראַהאַם זאַק

פֿאָרוואָרט פֿון נ. פֿ.

„נייער פארלאג“
1921 ═══ ווארשע

111

מ. י. לערמאנטאוו

מצירי

יידיש: אברהם זאק

פאר‎װארט פון נ. פ.

„נייער פאַרלאַג"—װאַרשע 1921

Copyright by Ph.' Gcliebter
232 Linden str.
.N. Y — Brooklyn.

Druk. Br. Wójcikiewicz Kramy Nalewkowskie.

* *
*

מ י כ אַ י ל ל ע ר מ אָ נ ט אָ ו ו איז געבוירען געוואָ-
רען אין מאָסקווע דעם 14-טען אָקטאָבער 1814, אין אַ
סביבה, צו וועלכער מענטשען מיט אַ טיפער נאַטור און אַ
גרויסען שכל האָבען זיך ווייניג געפּאַסט. אַרום זיין וויגעלע
האָט זיך געוועבט אַ דראַמע: אַ דראַמע פון אַ פּאָר-פאָלק,
ווו דאָס ווייב האָט געהערט צו אַ רייכען אַריסטאָקראַטישען
הויז און האָט קעגען ווילען פון דער משפחה חתונה געהאַט
מיט אַן אָרעמען אָפיציר פון מיטעלען שטאַנד. דעם פּאעט'ס
מוטער איז געשטאָרבען, ווען דאָס קינד איז אַלט געוואָרען
דאָס דריטע יאָר. דאָס קינד איז דערצויגען געוואָרען ביי אַ
רייכער באָבע, אַרומגערינגעלט מיט ווילטאָג, ליבע און צערט-
לעכקייט. דער אָרעמער טאַטע האָט געוואָלט נעמען דעם בן
יחיד צו זיך: די אַריסטאָקראַטישע באָבע איז אָבער געווען
שטאַרקער פון אים. די דאָזיקע פאַמיליע-סכסוכים האָבען גע-
מאַכט זעהר אַ שווערען איינדרוק אויף דעם יונגען לערמאָנ-
טאָוו, וועלכער האָט געהאַט אַ טיף-פילענדיקע נשמה און האָט
שטאַרק געליטען, שפּירענדיק, אַז פון וועגען אים ווערט זיין
עלענטער פּאָטער באַ'עולה'ט. נאָך אַלס קינד איז לערמאָנטאָוו
דורכגעגאַנגען אַ לאַנגע און שווערע קראַנקהייט, איינע פון
יענע קראַנקהייטען, וואָס שוואַכען-אָפּ דעם גיף, פארשטאַרקען
אָבער דאָס גייסטיקע לעבען און פאַרשאַרפען די געפילען. ער
איז פריי רייף געוואָרען. 10 יאָר אַלט, האָט ער איבערגעלעבט
זיין ערשטע ליבע.

אָבער די ספערע, אין וועלכער ער האָט געלעבט און זיך
אַנטוויקעלט, איז געווען צו פלאַך און צו אָרעם, אַלס סביבה
פאַר אַזאַ אויסערגעוויינלעך טיפע און שטאַרקע נאַטור. רוס-
לאַנד האָט דעמאָלט געשמאַכט אונטער דעם יאָך פון ניקאָלאַי
דעם ערשטען. דאָס גייסטיקע לעבען איז געווען אונטערדריקט.
פעסטונגען, טורמעס און אַ ווילדע צענזור האָבען דערשטיקט
עדען פרייען געדאַנק. די בעסערע מענטשען האָט מען פאַר-
שטאָפּט דאָס מויל, און די אַזוי גערופענע „געזעלשאַפט" האָט
פאַרבראַכט דאָס לעבען אין פוסטע פאַרוויילונגען. אַרבעטען
האָט זי נישט געדאַרפט: דער פויער דער קנעכט האָט געלי-

פֿערט אַלץ, וואָס מען האָט געדאַרפֿט האָבן צו אַ פֿאַרשווענ-
דעריש לעבן

מיכאל לערמאָנטאָוו האָט זיך געפֿילט אין מיטן פֿון זיין דור ווי א ריז צווישן ליליפּוטען. ער האָט פֿריי דער-שפּירט זיין אויסדערוויילטקייט, פֿריי זיך אָפּגעזונדערט פֿון אַלע און זיך איינגעשלאָסן אין זיך אַליין. ער האָט אַסך געלייענט און אויך געלערנט. דעם אוניווערזיטעטישן פּאַנסיאָן האָט ער געענדיקט אַלס ערשטער שילער. שוין דעמאָלט האָט ער געשריבן לידער, נעמענדיק זיך אונטער פּושקינס איינ-פֿלוס. צו 16 יאָר איז ער שוין אַנגעקומען אין מאָסקווער אוניווערזיטעט, אָבער דעם קורס האָט ער נישט געענדיקט, ווייל לייענענדיק אויך דערהויבענע נײַעסטע וויסנשאַפֿטלעכע ווערק אין די אייראָפּעישע שפּראַכן, האָט ער געקענט מער פֿון זיינע פּראָפֿעסאָרן און זיי האָבן אים דאָס נישט גע-קאָנט מוחל זיין. אין פּעטערבורגער אוניווערזיטעט האָט ער נישט געקענט אַרײַנקומען איבער געוויסע מאָדנע סבות, און אים איז געבליבן נאָר אַרייצוטרעטן אין א יונקער-שולע, וועלכע איז אָבער נישט געווען דאָס אָרט פֿאַר דעם גענאַ-לען דיכטער.

ער איז אַרײַנגעצויגן געוואָרן אין דאָס ליכטזיניקע לעבן פֿון פֿרײַע יונקערס און אויב ער האָט גלייכצייטיק געשריבן מערקווירדיקע ווערק, זענען זיי געווען פֿאַרפֿאַרבט מיט כאַראַקטעריסטישער אַבצענישער פֿריוואָליטעט. אין דער יונקער-שולע האָט ער פֿאַרבראַכט „צוויי שרעקלעכע יאָר“, ווי ער האָט זיי דערנאָך אַליין כאַראַקטעריזירט.

אַלס אָפֿיציר האָט ער אָנגעשריבן אויך פֿון זיינע באַ-רימטע ווערק, ווי צום ביישפּיל: „די יודישע מעלאָדיען“, „דאָס ארץ-ישראל-צווייגל“ וכדומה, און אין דער איגענער צייט ווײַטער געפֿירט דאָס פֿרייליכע אָפֿיצירישע לעבן, וואָס האָט זיך אָבער נישט געפּאַסט צו זיין ערנסטער נאַטור. דאָ האָט זיך שוין בולט אָנגעצייכנט די צווייזייטיקייט. פֿון זיין כאַראַקטער די צווייזייטיקייט, וואָס איז געווען נאָר א פּועל-יוצא פֿון דער שפּאַלטע אין די לעבנס-באַדינגונגען. ס׳איז געווען אַ ביראָנישע נאַטור. ער האָט הויך געשעצט דעם מענטש אַלס די קרוין פֿון דער וועלט. שוין פֿון קינדווייז אָן האָט ער אויסגעטראָגן אין זיין ברוסט דעם אידעאַל פֿון אַ שטאָלצן

ריינעם מענטש, וואָס פֿילט שטאַרק און איז פֿעיק צו גרויסע מעשים. אַרום האָט ער געזען בלויז קליינלעכקייט, פֿלאַכקייט, מענטשעלעך אָן כאַראַקטער, קליאַטשע-נשמות, אַ ברוגז, נאַריש און פּוסט לעבען, ביטערלעך פֿון נעפּיל און אַבסאָלוטע אומ-טעטיקייט. און מער ווי באַטראַכטונג האָט ער צו זיין דור און צו זיין צייט ניט געפֿילט. ער האָט דאָס געגעבן צו פֿילן אַלע אַרומיקע, און איז דערפֿאַר געווען זעהר ניט באַליבט. צו די מערקווירדיקסטע ווערק זיינע, וואָס האָבן נישט נאָר אַ קינסטלערישע נאָר אויך אַ היסטאָרישע באַדייטונג, געהערן יענע, אין וועלכע ער וואַרפֿט דער געזעלשאַפֿט מיט אַן אומ-געוויינלעכער קראַפֿט אין שאַרפֿקייט גלייך אין פּנים אַריין אַ פֿאַרניכטענדיקע כאַראַקטעריסטיק, אָנגעזאָפּט מיט צאָרן און האַס. אין גלייכצייטיק האָט ער ניט געפֿונען אין זיך דעם כּח זיך צו פֿאַרשטעלן ביי זיך און חיר, צווישען בילער און אַנדערע געדאַנקען. נאָר געפֿירט אַ טיפּיש פּוסט גרויסוועלטיק לעבען ווי אַלע אַרום. אפשר איז אים מיט זיין שטורמיש-ליידנ-שאַפֿטלעכן כאַראַקטער פֿון אַ געבוירענעם קעמפֿער שווער גע-ווען צו ווערן אַ נזיר, און ער האָט געזוכט צו פֿאַרטרייבן מיט פֿאַרגעניגנגן יענע גרויסע געפֿילן, וואָס האָבן געריסן זיין ברוסט.

נאָך פּושקינס טויט שרייבט לערמאָנטאָוו אַ זיין באַריממט פּראָטעסט-ליד וואָס איז אַ פּאַטש אין פּנים דער גאַנצער דעמאַלסדיקער געזעלשאַפֿט און דער הויפֿט דער אַריסטאָקראַטיע. דער יונגער פּאָעט ווערט באַרימט און אויך אַרויסגעשיקט פֿון פּעטערבורג. ער דינט אין קאַווקאַז, וועלכער האָט אויף זיין אַנגענערנדע נשמה געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק נאָך מיט יאָרן צוריק ווען דער 10-יעריקער לערמאַנטאָוו איז געבראַכט געוואָרן אַהין אויף וואַקאַציע. די ליבע צו דער נאַטור איז איי-נער פֿון די גרונט-שטריכן פֿון לערמאַנטאָווס גייסטיקן אָנ-בליק. דאָס גאַנצע יאָר וואָס ער האָט פֿאַרבראַכט אויפֿן קאַווקאַז, האָט אים געמאַכט פֿאַר אַ קענער פֿון די גראַנדיעזע דרום-בערג מיט זייערע ווילדע שיינקייטן. דער קאַווקאַז איז פֿון דעמאָלט אָן די סביבה און ווייטער דער דיכטער שטעלט אַוועק די פּערזאָנען פֿון זיינע פּאָעטישע שאַפֿונגען. ער שיל-דערט אין די דאָזיקע ווערק מענטשן, וואָס זיינען אַ שטיק פֿון דער נאַטור, מענטשן מיט שטאָלצע און שטאַרקע כאַראַק-

טערס, מיט מעכטיקע געפילען, דרייסטע באַשלוסען, טיפע איבערלעבונגען און גראַנדיעזע מעשים. מ צ י ר י איז איינער פון די דאָזיקע העלדען.

צוריקקומענדיק קיין פעטערבורג, וויל לערמאָנטאָוו אוועקווארפען די מיליטער־דינסט, נאָר די היימישע לאָזען אים נישט און ווייטער לעבט דער גרויסער מענטש מיט׳ן טריבען פארטראכטען פנים, פון וועלכען עס ווייעט עפעס טראַגישעס און שרעקלעכס,—דאָס טאָפּעלע לעבען: שרייבט גרויסע ווערק און דרייט זיך אַרום אין אַריסטאָקראַטישע סאַלאָנען צווישען מענטשען, מיט וועלכע ער מיאוס׳ט זיך אינערלעך. דאָס איז איבעריגענס געווען דער גורל פון אַ געניאַלען מענטש אין דעמאָלטדיקען רוסלאַנד. דער ליכטיקער זוניקער פושקין האָט ניט אַנדערש געלעבט און איז געפאַלען אַ פריצייטיקער קרבן פון דער צייט, וועלכע האָט ניט טאָלערירט דאָס גרויסע, שטאַרקע און צושטערענדיקע.

אין יאָר 1840 האָט לערמאָנטאָוו אַ דועל איבער עפעס אַ נאַרישקייט. ער ווערט צום צווייטען מאָל פאַרשיקט אויף קאַווקאַז, און דעם 27 יולי 1841 ווערט ער, פונקט ווי פושקין, דער׳הרג׳ט אויף אַ דועל אויך איבער עפעס אַ נאַרישקייט.

די ליטעראַרישע ירושה פונ׳ם ריז, וואָס איז געשטאָרבען צו 27 יאָר, איז אומגעהויער גרויס לויט איר קוואַליטעט. זיין ליריק איז מערקווירדיק שטאַרק און טיף, ווייל זי האָט געשפרודעלט פון די טיפסטע טיפענישען פון אַן אָפּגרונטלעכער פולשטענדיק אייגענאַרטיקער נשמה. זיין שפּראַך איז בויגיק און רייך, דורכגעזאַפּט מיט דער לויטערסטער און עכטסטער פאָלקסטימלעכקייט. זיין פערז איז פון אייזען געשמידט און פליסט נאַטירלעך און פריי ווי אַ בערג־קוואַל. אַלע ווערק צוזאַמענגענומען זיינען אַ דענקמאָל פון דער עפּאָכע. אַ שפּיגעל פון דער צייט און פון דער סביבה — און אַ בילד פון די איבערמענטשלעכע אינערלעכע ענויים, אויף וועלכע עס איז פאַרמשפּ׳ט געווען אַ טיפּאַן, וואָס האָט געהאַט דאָס אומגליק דעמאָלט געבוירען צו ווערען.

פאַר אַזעלכע מעכטיקע צו שאַרף זעענדיקע און צו טיף פילענדיקע נאַטורען איז אין רוסלאַנד דעמאָלט ניט געווען קיין אָרט. לערמאָנטאָוו׳ס פריצייטיקער טראַגישער טויט איז געווען נישט קיין צופעליקייט.

נ. פ.

טעם טעמתי... מעט דבש
הנני אמות.
(שמואל א׳ י״ד).

I.

ניט לאַנג צוריק אין יאָרענלויף,
ווו ס׳רוישען, גיסען זיך צונויף
געאָרעמט, ווי צווייַ שוועסטער גלײַך, —
קוּרא, אַראַגוואַ, — טײַך מיט טײַך,
אַ מאָנאַסטיר איז דאָרט געווען.
פֿון הינטער באַרג אַ וואַנדרער קען
די טויער-זײַלען איצט נאָך זען,
די אַרקע, טורעמס אין דער לופֿט,
נאָר עס פֿאַרשפּרייט שוין דאָרט קיין דופֿט
דער ווײַרויך שמעקעדיקער וואַכּט;

קיין תּפֿילה הערט זיך אין דער נאַכֿט
פֿון דיר, ווער ס'בעט פֿאַר אונדז פֿאַרטראַכֿט...
איצט דרייט אַ זקן דאָרט זיך אום,
האַלב-טויטע וואַך פֿון חורבות, שטום,
פֿון מענטש און טויט פֿאַרגעסן גאָר,
ר'שטויבט-אָפּ די קברים-פּליטעס קלאָר,
וואָס וויער אָנשריפֿט רעדט פֿון רום
פֿאַרגאַנגענער, דערציילט אויך שטים,
ווען פֿון זיין קרוין געדריקט, גענויט,
אַנ'אַלטער מלך, וואָס שוין טויט,
זיין פֿאָלק האָט רוסלאַנד אָנפֿאַרטרויט.
גאָטס חסד איז אַראָפּ אין לאַנד
פֿון גרויען,—ס'האָט דאַן נאָכֿאַנאַנט
געבליט אין סעדערס שאָטען זאַכֿט,
אָהן פּחד פֿאַר דעם שונאס מאַכֿט,
פֿון שטיקעס פֿרייַנטלעכֿע באַוואַכֿט.

II.

אַ גענעראַל אַ רוסיש׳ איז
אַמאָל געפֿאָרען צו טיפֿליס;
אַ געפֿאַנגען קינד געפֿירט האָט ער,
וואָס קראַנק געוואָרען איז עס שווער
פֿון לאַנגען שווערען וועג ביז גאָר, —
ס׳האָט אויסגעוויזען אַלט זעקס יאָר.
גלייך ווי אַ סערנע שרעקיק, ווילד,
שוואַך ווי אַ טראָסטיש און בייגיק=מילד,
נאָר ס׳האָט די קרענק אין אים צופֿלאַמט
אַ גייסט אַ ריזיקען, וואָס שטאַמט

פֿון זײַנע אָבות. ר׳האָט זײַן צער
פֿאַרבאָרגען טיף, און ס׳האָט זאָגאַר
קיין קרעכֿץ פֿון אים זיך ניט געהערט,
פֿון ס׳עסען ר׳האָט זיך אָפּגעקערט;
ער האָט געצאַנקט דאָך שטאָלץ און שטיל.
ס׳האָט איין מאָנאַך פֿון מיטגעפֿיל
דעם קראַנקען צוגעזען, באַוואַכֿט,
אין ווענט פֿון מאָנאַסטיר געבראַכֿט
מיט טרײַער זאָרג געזונט-געמאַכֿט,
פֿון פֿרייד פֿון קינדערשער גאַנץ ווײַט,
האָט ער פֿון אַלע זיך באַפֿרײַט,
נעבלאָנדזשעט איינזאַם, שטום און באַנג,
אין מורח-ווײַט פֿאַרקוקט זיך לאַנג...
געצויגען האָט אים נאָכֿאַנאַנט
אַהיים, אַהיים, צו זיך אין לאַנד,
נאָר ר׳איז געווינט געוואָרען דאָרט,

פֿאַרשטאַנען שוין די שפּראַך פֿון אָרט;
געטויפֿט פֿון גײַסטלעכֿען, און ווײַט
פֿון וועלט, האָט ער שוין מיט דער צײַט
געוואָלט פֿרי טאָן אויף אַלץ אַ מאַך,
אַ נדר־טאָן — און זײַן מאָנאַך.
נאָר איינמאָל הערבסט — ער פֿליט אוועק
אין מיטען נאַכט. אַ וואַלדיק וועג
ציט איבער בערגער זיך אַרום,
דרײַ טעג געוואַלט אים אומעטום —
אומזיסט. די וועגען שווײַגען שטום.
געפֿונען דאַן אין סטעפּ פֿאַרשמאַכט,
אויף ס׳נײַ אין מאָנאַסטיר געבראַכט.
ר׳איז שרעקלעך דאַר געווען און שוואַך,
ווי ר׳וואָלט געליטען שוין אַ סך,
ווי קראַנק געווען, געהונגערט לאַנג,
ר׳האָט נישט געענטפֿערט מיט קיין קלאַנג.

מיט יעדען טאָג מער ביטער און באַנג,
און נאָנט געווען איז זיין פֿאַרגיין.
דאַן קומט דער גייסטליכער צוגיין
מיט תּפֿילות הייליקע צו איהם.
דער חולה הערט מיט שטאָלץ זיין שטים.
ר׳שטרענגט־אָן דעם לעצטען כח דאַן,
צו־רעדט זיך פֿאַר דעם אַלטען מאַן:

.III

„געקומען ביסט מיט אַ פֿאַרלאַנג
מײַן װידוי הערען—גוט, איך דאַנק.
אַלץ בעסער לינדערען אַצונד
פֿאַר װעמען ס'איז פֿון האַרץ די װוּנד;
נאָר קעגען מענטשען כ'האָב קײן זינד.
דערפֿאַר פֿיל זאַכען קענען צינד
נישט נוצען אײַך צו װיסען גאָר —
די װעל דערצײלען צו מען טאָר?
נישט פֿיל געלעבט דאָ, פֿרעמד, אַלײן,
אַזעלכע לעבענס צװײ פֿאַר אײן.

נאָר פֿול מיט שטורם, ווען כ'וואָלט געקענט,
וואָלט איך געטוישט מיט בײדע הענט...
כ'האָב נאָר געקענט אײן חלומס קראַפֿט,
אײן פֿלאַמענדיקע לײדענשאַפֿט:
זי האָט געלעבט טיף ווי אַ שלאַנג,
פֿאַרברענט מײַן זעל, געמאַכט זי קראַנק;
גערופֿן האָט זי נאָר מײַן טרוים
פֿון צעלען, תּפֿילות פֿרײַ צום רוים
אין וועלט פֿון אומרו און פֿון שלאַכט,
ווו פֿעלזן גרײבֿן וואָלקנס פּראַכט,
ווו פֿרײַ דער מענטש, פֿול אָדלערמאַכט...
כ'האָב אָט דאָס פֿלאַמיקסטע באַגער
אין נעכט גענערט מיט בענקשאַפֿטסטרער;
פֿאַר הימעל, ערד, פֿאַר באַרג און טאָל,
איך זאָג עס פֿרײַ איצט אױפֿ'ן קול
און בעט קײן סליחה נישט צומאָל.

IV.

„דו זקן! ס'איז קיין סוד מיר ניט,
אַז דו האָסט מיך פון טויט פאַרהיט;
נאָך וואָס?... כ'בין איינזאַם און דערדריקט,
דורך ווינט אַ בלעטעל אָפּגעפּליקט,
געוואַקסען דאָ אין תּפיסה־שמאַך—
מיט זעל אַ קינד, דאָך אַלס מאָנאַך.
כ'האָב קיינעם זאָגען ווען געקאָנט
ניט „פאָטער" „מוטער" האַרציק־נאָנט.
געוויס, דו האָסט געוואָלט, דו גרייז,
כ'זאָל דאָ פאַרגעסען ביסלעכווייז

די נעמען טײַערע אויף לאַנג. —
אומזיסט: געבוירען זײער קלאַנג
ז׳מיט מיר. כ׳זע אַלע האָבען פרײַנט,
אַ שטוב, אַ הײם, אַ זון, וואָס שײַנט,
און איך — כ׳האָב קײנעם, כ׳בין אַלײן,
נישט נאָר קײן פרײַנט—קײן קבר־שטײן!
און דאַן, נישט קלאָגענדיק אָהן ציל,
האָב איך באַ זיך געשוווירען שטיל:
כאָטש ווען עס איז, אײן רגע כ׳זאָל
מײַן פלאַמענדיקע ברוסט אַמאָל
צ׳אַנ׳אַנדער ברוסט אַ דריק־טאָן נאָנט,
צ׳אַ הײמישער, כאָטש אומבאַקאָנט.
נאָר ווײ! די טרוימען אויסגעלאַכט,
פאַרלוירען אין דער שענצטער פראַכט,
און ווי געלעבט, וועל איך פאַרגײן
אַ קנעכט, אויף פרעמדער ערד אַלײן...

V.

„מיך שרעקט דער קבֿר קיין מינוט,
דאָרט, זאָגט מען, איז קיין לייד – אַלץ רוט
אין אייביקען און קאַלטען שלאָף,
נאָר ס׳הילט זיך נאָך ניט שוין דער סוף...
כ׳בין יונג, כ׳בין יונג... האָסטו געוווסט
די יוגענטטרוימען און די לוסט?...
צי ניט געוווסט, צי ס׳איז שוין בלאַס,
פֿאַרגעסען לאַנג דיין ליבע, האַס;
ווי ס׳האָט דאָס האַרץ פֿון פֿרייד געקוועלט
ווען כ׳האָב געזען די זון און פֿעלד

פֿון ווינקעלטורעם אין דער הייך,
ווו פֿריש די לופֿט, ווו ס׳טרעפֿט ווען אויך
אין טיפֿען שפּאַלט פֿון דיקער וואַנט
אַ קינד פֿון ערגעץ־ווו אַ לאַנד,
זיך טוליענדיק — אַ טײַבעל זיצט
אין שרעק פֿאַר שטורעם דאָרט געשיצט.
דיר מעג אַצונד די וועלט, וואָס שטראַלט,
פֿאַרנמאַכט זײַן: ביסט גרוי, ביסט אַלט.
ס׳ווערט קיין פֿאַרלאַנג בײַ דיר געוועבט,
נאָר ס׳שאַדט נישט, גרײַז, דו האָסט געלעבט
האָסט עפּעס דאָך געהאַט אויף דר׳ערד,
מיר איז עס נישט געווען באַשערט!

VI.

„װילסט װיסן, װאָס כ׳האָב אױף דער פֿרײַ־
געזען? פֿעלדער פּרעכטיק, נײַ,
און בערגלעך מיט אַ קרױן אַרום
פֿון בײמער טונקל׳ע איומעטום,
װאָס רױשען פֿריש און מחנותחײַז
װי ברידער טאַנצענדיק אין קרײַז;
אױף שטיקער פֿעלד האָב איך געבליקט,
װען ס האָט דער שטראָם זיי בײז צופּליקט;
געװוסט, װאָס טרױמט זיי נאָבאַנאַנט,
פֿון אױבען האָט מען־מיר באַקאַנט!

צושפרייט אין לופטען שוין פון לאַנג
די אָרעמס שטיינערנע אין דראַנג —
צוזאַמענפלעכטען זיך אָהן ברעג,
נאָר ס'פליען יאָרען אַלץ אַוועק,
ס'נעמט ווייער בענקעניש קיין עק!
כ'האָב שפיצען בערגער דאָרט געזען;
ווי טרוימען אייסטערליש געווען,
ווען אין באַגיינענדיקער שעה,
ווי די מזבחות דאָרט און דאָ,
גערייכערט האָט זיך ווייער הויך;
און וואָלקענדלעך ווי ווייסער רויך
די נאַכטהיים לאָזען זיי אַוועק
און שווימען אין דעם מזרח-וועג,
גלייך ווי אַ ווייסער קאַראַוואַן
פון וואַנדערפייגעל ציען דאַן!
כ'האָב ווייט געזען דורך אַ טומאַן

אין שנייען, ברענענד ווי אַלבּרוז,
דעם גרויען, מעכטיקען קאַווקאַז;
און ס'איז דעם האַרץ געוועזן גרינג,
איך ווייס נישט וואָס, כאָטש נעם און זינג.
געזאָגט האָט אַ געהיימער קול,
אַז כ'האָב דאָרט אויך געלעבט אַמאָל,
און אין זכרון האָט בּאַ מיר
געעפענט זיך די עבר-טיר...

VII.

„כ׳האָב זיך אָן פֿאָטערס הויז דערמאָנט,
אָן אונדזער בערגטאָל און אין נאָנט
אין שאָטענס דער אַול צושפּרייט;
עס פֿליען טומעלדיקערהייט
טאַבונען שוין אַהיים געשחינט,
עס בילען ווײַט באַקאַנטע הינט.
כ׳געדענק באַ דער לבנהס ליכֿט
די זקנים טונקעלע געזיכֿט,
וואָס פֿליגען קעגען פֿאָטערס הויז
זיך זיצען רחבותדיג און גרים;

כ'געדענק די אויסגעצירטע שטיִד
פֿון די קינזשאַלען... שטומערהייט
דאָס אַלעם ווי אַ טרוים פֿון לאַנג
איז דורך פֿאַר מיר פֿאַרנעפּעלט, באַנג...
מײַן פֿאָטער? לעבעדיק פֿאַר מיר
אין שלאַכטקליידער, אין שטאָלצען ציר
איז ער דערשינען. כ'זע ווי איצט
דאָס שילד, וואָס קלינגט; די ביקס, וואָס בליצט,
זײַן שטאָלצען בליק, וואָס מוט נאָר שפּריצט;
און מײַנע שוועסטער — יונג און שלאַנק,
פֿון זיי'רע אויגען־זיס דעם בלאַנק,
פֿון זיי'רע לידלעך כ'הער דעם קלאַנג
נאָך בײַ מײַן וויגעלע, פֿון לאַנג...
אין בערגטאָל האָט אַ שטראָם געיאָגט,
ערווישט, כאָטש ר'האָט קיין טיף פֿאַרמאָגט;
כ'פֿלעג צו זײַן גאָלדען זאַמד אַוועק

באַטאָג זיך שפּילען בּאַ זײַן בּרעג,
און שוואַלבּען נאָכגעקוקט פֿאַרטראַכט,
ווען פֿאַר אַ רעגען שוועבּענד, זאַכט
בּאַריִרען ווי אַ כוואַליע נאָנט.
און כ׳האָבּ זיך אונדזער היים דערמאָנט,
בּאַם אָוונטפֿײַערעל אין שטיל
די לאַנגע שיינע מעשׂות פֿיל,
ווי ס׳האָבּען מענטשען פֿון אַמאָל
געלעבּט ווי אין גן־עדן־טאָל...

VIII.

„ווילסט וויסען, וואָס כ'האָב אויף דער פֿרײַ
געטאָן? ס'וואָלט אָהן די טעג די דרײַ,
אָהן זייער 'כשופֿדיקען שײַן,
מײַן לעבען טרויעריקער נאָך זײַן
פֿון אַלטקײַט אָהנמעכטיקער דרײַן.
מיר האָט געוואָלט זיך פֿון אַ צײַט
אַ קיק־טאָן אויף די פֿעלדער ווײַט;
איז שוין די ערד — כ'האָב זען באַגערט;
פֿאַר פֿרײַהײַט, צו פֿאַר תּפֿיסה ווערט
דער מענטש געבוירען אויף דער ערד...

און אין אַ פּחד־שעה בּאַנאַכט,
הען ציטערענד פֿאַר דעם, שטורעמס מאַכט,
וען בּאַם אַלטאַר אין שרעק אָהן שיעור
געלעגען שווײַגענדיק זײַט איר, —
בּין איך אַוועק. — וו' אַ בּרודער בּ'האָלט
מיט שטורם זיך אָרעמען געוואָלט.
בּ'האָבּ וואָלקענס נאָכגעשפּירט מיט היץ
און מיט דער האַנט געכאַפּט דעם בּליץ...
זאָג, וואָס הואָלסטו דאָ אין די הענט
מיר געבּען אַלס אַ בּײַט געקענט
פֿאַר יענער פֿרײַנטשאַפֿט—קורץ, נאָר העל —
דאַן צווישען שטורם און שטורמיק זעל?...

IX.

געלאָפֿען לאַנג—וווּהין? ביז וואַן?
ווער ווייסט! קיין שטערען איז פֿאַראַן,
וואָס זאָל באַלייכטען מיר דעם וועג.
און כ׳האָב אַ דורשטיקער אָהן ברעג
געזאַפּט טיף אין מיין קראַנקער ברוסט
די נאַכטפֿרישקייט פֿון וואַלד מיט לוסט—
מער גאָרנישט. כ׳ווער דאַן אין דער מיט
פֿון לויפֿען שעה׳נלאַנג שוין מיד
און כ׳האָב אין פֿרישען גראָז געקניט;
זיך צוגעהערט, צו יאָגט נישט ווער,

אַנטשטומט דער שטורם. ס'שײנט אַהער
פֿון ליכטיקײט אַ לאַנגער פּאַס
צעװישען ערד און הימעל, בלאַס.
און כ'האָב דערזען אין װײַט צישפּרײט
פֿון שפּיצען בערג אַ לאַנגע קײט.
געלעגען בין איך שטיל, פֿאַרשטומט,
ס'האָט צײַטענװײַז פֿון טאָל געברומט,
געװײנט װי'אַ קינד האָט אַ שאַקאַל,
און, בלישטשענדיק מיט שופּענשטראַל,
ט'אַ שלאַנג אין שטײנער זיך געשאַרט,
נאָר ס'האָט קײן שרעק מיך נישט געאַרט;
אױך מענטשענפֿרעמד װי'אַ טיער בין איך,
באַהאַלט זיך װי אַ שלאַנג און קריך.

X

„ס׳דאָט אונטער מיר, אין טיפֿקייטס רויש,
פֿאַרשמאַרקט פֿון רעגענס פֿיל אַ שטרוים
געראָשט, געיאָגט זיך מיט אַ האַסט,
ווי ס׳וואָלטען קולות זיך געכעסט
פֿיל הונדערטער. קיין ווערטער גאָר.
דאָך איז ס׳געשפּרעך געווען מיר קלאָר
דער קריג, וואָס נעמט קיינמאָל קיין עק,
מיט קופּעס שטיינער אין דעם וועג.
דאָ ווערט ער שטיל און נעמט אַ ברעג,
דאָ ווערט ער שטאַרקער און פֿאַרקלינגט;

און אָט אַ מחנה פֿייגעל זינגט
אין נעבעלהויך; דער מזרח צינדט
מיט גאָלד זיך אָן, עס האָט אַ ווינט
גערירט די בלעטער, וואָס נאָך פֿײַכט,
פֿאַרשלאָפֿנע בלומען אָטמען לײַכט;
ווי זיי, אַנטקעגען טאָג און שײַן,
דעם קאָפּ כ'האָב אויפֿגעהויבן מײַן...
איך קוק אַרום זיך – ס'נעמט אַ שרעק –
כ'באַהאַלט עס נישט – כ'ליג אויפ'ן ברעג
פֿון אָפּגרונט גרויזאַמען, ווו ס'ברומט
דער בייזער וואַל, וואָס קיינמאָל שטומט.
דאָרט זענען פֿעלזענטרעפּ אַ ריי,
דער שטן בלויז ט'געשפּרייזט איף זיי,
בשעת – פֿאַריאָגט פֿון הימעלסרוים –
פֿאַרשוווּנדען ז'ער אין שוואַרצען תהום...

XI

„ס׳בליט רײַך אַ פּרדס אַרום מיר,
פֿון בלאַט און גראָז דער בונטער צירְ
דעם שפּור פֿון הימעלסטרערען היט;
די ווײַנשטאָקלאָקען אין דער מיט,
ווי שלענגלען זיך מיט בלאַנק און חן
פֿון בלעטערגרינקײט קלאָר און ריין
און טרויבען זאַפּטיקע אויף זיי,
ווי גיטע אוירינגלעך אַ ריי,
ווי הענגען רײַך. עס פֿליט צו־צײַט
אַ פֿויגעלשאַר צו זיי פֿון ווײַט

און ווידער פאַל איך צו צו דר׳ערד,
און כ׳האָב אויף ס׳ניי זיך צוגעהערט
צו מאָדנע כשוף־שטימען פיל,
וואָס האָבען זיך געסודעט שטיל,
גלייך וועגען סודות גייט אַ רייד
פון ערד און הימעל שטילערהייט;
און אַלע שטימען פון נאַטור
דאָ גיסען זיך צונויף. און נור
דעם מענטשענס קול, עס קלינגט נישט דאָ
אין הייליק־פייערלעבער שעה.
אַלץ, וואָס איך האָב געפילט נאָר דאַן,
פון דעם איז איצט קיין שפור פאַראַן; —
נאָר כ׳וואָלט דערציילט איצט וואָס פאַרביי
אין לעבען, כאָטש אין זין, אויף ס׳ניי.
אין יענעם מאָרגען איז געווען
דער הימעל אזוי ריין. מ׳האָט געזען

דעם מלאכֿם פֿלי איִן דר׳הויך געקאָנט,
ד׳איִז טיִף געווען, דעם אויג דאָך נאָנט,
מיִט גלײַכֿער בלאָקיִיט פֿול אַרום!
כֿ׳האָב מיִט׳ן בליִק און וועל זיִך שטום
איִן איִם געטרונקען, ביִז ס׳צעגליִט
דער טאָג זיִך. טרוים נאָך טרוים פֿאַרפֿליִט.
און כֿ׳ווער פֿון דורשט פֿאַרשמאַכֿט און מיד.

XII.

דאַן האָב איך מיר צום שטראָם פֿון באַרג,
אָן שטרויכלען האַלטענדיק זיך שטאַרק,
פֿון פֿעלז צו פֿעלז געשווימען גיין
אין נידער. אָפֿט פֿלעגט מען אַ שטיין
אַ פֿאַל פֿון אונטער מײַנע פֿיס,
נאָך אים לענג=אויס פֿון ערד דער ריס
זיך רייכערט אין אַ שטויבענזייל,
ער הילכט און שפּרינגט, און אין אַ ווייל
דערשלונגען ווערט ער פֿון׳ם שטראָם;
און איך – איך הענג איבער׳ן תהום, –

נאָר ס׳איז די יוגענט שטאַרק אָהן ברעג
און ס׳האָט דער טויט געוועקט קיין שרעק!
ווי כ׳בין אַראָפּ פֿון הויכקייט נאָר,
פֿון בערגיק וואַסער, ריין און קלאָר,
אַ פֿרישקייט האָט אויף מיר געווייט,
און כ׳פֿאַל צום וועל מיט דורשט און פֿרייד.
און דאַן – אַ שטים און לײַכטע טריט...
כ׳פֿאַרבאָרג זיך, פֿלאַטערנד, און ער מיט
פֿון אַ געדיכטען טונקלען שטרויך,
דער בליק צושראָקען און דער הויך,
און כ׳הער זיך אײַן מיט דורשט אָהן שיעור
ס׳ווערט נענטער, נענטער אַלץ צו מיר
דער גרוזיענטאָפֿטערס שטים, וואָס זינגט,
ווי פֿריידיק, לעבעדיק זי קלינגט,
ווי זיס און פֿרײַ, גלײַך ווי געקאָנט
וואָלט זי נאָר נעמען, ליב און נאָנט,

וואָס תמיד ווערען זיי דערמאָנט.
דאָס איז געווען אַ פּשוט ליד,
דאָך ס'האָט געפֿאַנגען מײַן געמיט;
און ווי נאָר דערמערונג זיך ווײַזט,
זינגט ס'ליד אַן אומזעבארער גײַסט.

XIII.

„דעם קרוג אַרויף איבער'ן קאַם
איז די גרוזינערין אַראָפּ
שטיל אויף אַ שטעגעלע צום ברעג,
געגליטשט זיך אויף דעם שטיינערנעם וועג,
געלאַכט ווי וואַקעלדיק זי גייט.
באַשיידען איז זי אָנגעקלייד;
געגאַנגען לייכט, מיט צאַרטע טריט,
די פֿאַלדען פֿון טשאַדראַ צושיט.
איר האָט די זומערגלוט צוגליט,
מיט שאָטען גאָלדענעם פֿאַרציט

איר ברוסט און פּנים. ס'האָט אַ היץ
פֿון איר געאָטעמט. שוואַרצען בליץ
די אויגען טיפֿע וואַרפֿען גלײַך,
וואָס זענען ליבע־סודות רײַך.
ס'האָט אויש מײַן זינען, וואָס דערהיצט,
צעמישט מיר. איך געדענק נאָר איצט
דעם קלאַנג פֿון קריג, ווען ס'האָט געשפּריצט
אין אים דאָס וואַסער פֿריש און קלאָר;
נאָכדעם אַ שאָרך... און מער קיין האָר.
און שפּעטער מיט אַ פּאָר מינוט,
ווען שטילער האָט געזעצט מײַן בלוט,
איז זי שוין ווײַט געווען פֿון מיר,
איר גאַנג כאָטש לאַנגזאַם — לײַכט איר ריר.
און שלאַנק, כאָטש פֿון איר לאַסט געקוועלט,
גלײַך ווי דער טאָפּאָל אויף איר פֿעלד...
און קילער טונקעלקייט נישט ווײַט

געפֿרעג[illegible] א פֿעלז, בײַם װײַט
צװײ [illegible] שטײען זיך א פּאָר;
געמיל[illegible] האָט זיך בלאָ און קלאָר
פֿון [illegible] פֿלאַכען דאַך א רויך.
איך װײס [illegible] הויבט זיך, איצט נאָך אויך,
װי ס'[illegible] די טיר זיך איפֿגעמאַכט
און ב[illegible] זיך אויף האָס נײַ פֿאַרמאַכט..

—איך [illegible], ס'איז צו פֿאַרשטײן דיר שװער
מײַן [illegible]שאַפֿט, טרויער און מײַן טרער;
װען [illegible] — געקלעמט װאָלט עס מיך מער:
אַך, װאָלטן די זכרונות־רײַך
און מיר, מיט מיר אויך שטאַרבען גלײַך!

XIV.

„אַ מידער פֿון דער שווערער נאַכט
האָב איך געלייגט זיך. ס'האָט פֿאַרמאַכט
אַ זאַנפֿטער שלאָף די אויגען מיר...
און כ'זע אין חלום גלײַך ווי פֿריִ'ר
דער יונגער גרודיענטאָכטערס בילד.
אַ מאָדנע בענקשאַפֿט זיס דערפֿילט
און האָט געפּרעסט אויף ס'נײַ מײַן ברוסט.
מיר האָט זיך אָפּזיפֿצען געגלוסט —
כ'האָב-אויף. לבנה שײַנט שוין צאַרט
און גנביש-שטיל נאָך איר זיך שאַרט

אײן װאָלקענדעל װי נעפּעלשטױב,
װי ר׳װאָלט עס נאָכגעיאָגט זײַן רױב,
מיט אָרעמס דורשטיקע צעשפּרײט.
אַ טונקעלקײט ליגט װײַט און ברײט.
מיט פֿרענז מיט זילבערנע אַרום
די שפּיצען שנײבערג אומעטום
געבלאַנקט פֿון װײַטענס האָבען שטום,
אין ברעג געפּאַטשט דער שטראָם האָט שװער
פֿון סאַקלע דרינגט אַ שײַן אַהער,
דאָ לעשט ער זיך, דאָ װידער דאָ;
אױף הימלען אין אַ שפּעטער שעה
פֿאַרלעשט אַזױ אַ שטערנהעל!
איך װאָלט אַהין... עס ציט מײַן זעל.
נאָר כ׳בין נישט דרײסט. איך האָב אײן ציל, —
אין הײמיש לאַנד... — ברױזט מײַן געפֿיל;
איך האָב אפֿילו אױך באַזיגט

דעם הונגער, און זײַן פֿאַרווּיגט.
און כ׳בין אַזוי מיט גלײַכן וועג
זיך שטיל און שװײַגענדיק אַװעק;
נאָר ס׳איז דער וואַלד געדיכט — אַ שרעק,
די בערג האָב איך פֿאַרלוירען באַלד,
געגומען בלאָנדושען אין דעם װאַלד.

XV.

„אומזיסט האָב איך אַלץ בײַזערהײַט
די דערנער, וואָס מיט פּליושטש פֿאַרדרײַט,
געפּליקט מיט אַ פֿאַרצווײַפֿעלט האַנט:
עס ציט אַלץ וואַלד זיך נאָכאַנאַנד,
געזיבטער אַלץ מיט יעדער שעה;
מיט שוואַרצע אויגען דאָרט און דאָ
קוקט שטום די פֿינצטערניש פֿון נאַכט
דורך שטרויכען שווײַגענדע, פֿאַרטראַכט...
עס האָט דער קאָפּ זיך מיר פֿאַרדרײַט,
איך קריך אויף אײן בוים, אויף אַ צווײַט, —

נאָר ס'האָט זאָגאַר באַם הימעלבּרעג
דער שפּיצענפּילער װאַלד קײן עק.
געפֿאַלען בּין איך דאַן אויף דר'ערד,
די נאַכֿט נאָר האָט מײַן קלאָג געהערט.
און כֿ'בּײַס די בּרוסט פֿון דר'ערד אין פּײַן,
און טרערען שטראָמען פֿיל אַרײַן
אין איר אַזױװי הײסער טױ...
נאָר מענטשענס הילף, אָ, גלױב און טרױ,
כ'האָב נישט פֿאַרלאַנגט... װער װײס פֿון מיר!
כֿ'בּין פֿרעמד זײ װי פֿון סטעפּ אַ טיער;
און װאָלט נאָר אײן געשרײ — נישט מער —
אין מיר געפֿעלשט,—דאַן, גרײַז, איך שװער,
בֿ'װאָלט אויסגעפֿליקט מײַן צונג אָהן טרערן

.XVI

„געדענקסט מײַן קינדהײַטסצײַט, אַמאָל?
כ׳האָב דאַן קײן טרער געקענט צומאָל;
נאָר דאָ געװײנט כ׳האָב אױפ׳ן קול.
װער האָט געזען? דער שװאַרצער װאַלד
אין דער לבנהס בלאַס געשטאַלט.
באַלױכטען פון איר שטראַל, באַהעלט,
באַדעקט מיט מאָך און זאַמד, פאַרשטעלט
מיט אַ געדיכטער װאַנט אַרום.
װאָס פֿעסט פאַרמאַכט פון אומעטום, —
ז׳געװען אַ פעלד. און פלוצלונג — ס׳שלײַכט

אַ שאָטען זיך. עס פֿינקעלט, לײַבט
פֿון פֿײַערס צװײַ... עס האָט לסוף
אַ חיה פֿלינק געטאָן אַ לױף
פֿון דער געדיכטעניש פֿון װאַלד,
און שפּילענדיק, און זאַמד זי פֿאַלט.
ס׳אַ מדבר־גאַסט פֿון אַלטער צײַט —
דער שטאַרקער באַר. גענאָגט, גערײַט
אַ רױען בײן האָט ער, געברילט,
זײַן בלוטיק בליק האָט ער געצילט,
דעם עק אומװאַרפֿענדיק גאָר שנעל,
אױף דער לבנה. ס׳האָט זײַן פֿעל
באַגאָסען זיך מיט זילבערהעל.
איך כאַפּ אַ צװײַג, כ׳ערװאַרט אַ שלאַכט.
עס האָט און האַרץ מײַנס טיף דערװאַכט
אַ שרעקלעך דורשט נאָך קאַמף און בלוט...
נאָר יאָ, דאָס מזל אַנדערש טוט:

פֿירט אין אַנ׳אַנדער וועג מיך גאָר...
נאָר איצטער ווייס איך זיכער, קלאָר,
אַז כ׳וואָלט געקאָנט אין הײמאַט מײַן
גישט פֿון די לעצטע העלדען זײַן.

XVII.

„איך װאַרט. און אָט ר'דערשפּירט אין שטיל
פֿון שאָטען נאַכטס אַ פֿײַנט. — אַ בריל,
גלײַך װי אַ זיפּין פֿאַראומערט=לאַנג,
פֿאַרהילכט אין לופֿט... און צאָרניק=באַנג
דעם זאַמד געפֿליקט ר'האָט מיט די פֿיס,
און פּלוצלונג גיט ער זיך אַ ריס.
מיך האָלט אויף טויט דערדריקט געװיס
זײַן ערשטער װילדער שפּרונג אויף מיר...
נאָר כ'האָב געװאָרענט זיך אַפֿריר.
מײַן קלאַפּ איז שטאַרק געװען און שנעל,

ס'האָט אים מײַן צונג גלײַך אויף דער שטעל
זײַן ברײטן שטערן איבערגעמעסטן...
ר'האָט ווי אַ מענטש געקרעכצט פֿאַרשמאַכט,
געפֿאַלן, — דאָך דער קאַמף הייבט־אָן,
כאָטש בלוט האָט גלײַך אַ שטראָם געטאָן,
אַ כוואַליע בלוט געטריבט און רויט,
ס'צופלאַמט זיך אַ געטעלע אויף טויט

.XVIII

ער וואַרפֿט אויף מיר אַרויף זיך שווער,
נאָר כ׳שמעק אין האַלדז אים מײַן געווער
און דרײַ צווײַ מאָל עס הין און הער...
ער האָט געברומט — ווי שוידערהאַפֿט,
געריסען זיך מיט לעצטער קראַפֿט;
ח׳אַ שלאַנגענפּאָר פֿאַרפֿלאָכטען פֿעסט,
אומאַרמענד מער ווי פֿרײַנט, געפּרעסט,
געפֿאַלען זענען מיר אויף דר׳ערד.
דער קאַמף אין טונקעל הייסער ווערט.
כ׳בין ווילד געווען דאַן אין געשלעכט,

גו׳אַ באַרס פֿון מדבר, שרעקלעך, שלעפֿט.
איך האָב געבריִלט ווי ער, געפֿלאַמט,
ווי כ׳וואָלט אַליין גאָר אויך געשטאַמט
פֿון באַרסען־און פֿון וועלפֿענשטאַם
אין גריִנעם פֿרישען וועלדער־ים.
הוכֿט, כ׳האָב פֿאַרגעסען, נישט געוווּסט
די שפּראַך פֿון מענטשען, — מיך אין ברוסט
איז יענץ געשריי געבוירען ווילד,
ווי ס׳וואָלט מיין צונג גאָרנישט געפֿילט
פֿון קינדהייט נאָך קיין אַנדער קלאַנג...
נאָר ס׳וואַרפֿט מיין פֿיינט זיך שווער און לאַנג,
ער אָטעמט׳ לאַנגזאַמער און באַנג,
ער טוט מיך האַן אַ לעצטען שטיק...
די שוואַרצאַפּלען פֿון קאַלטען בליק,
זיי בלאַנקען גרוויזאַמיק, לסוף
פֿאַרמאַכֿען זיך צום אייביק שלאָף;

נאָר מיט׳ן פֿײַנט, װאָס האָט געזיגט,
ר׳האָט רױִק אױפֿ׳ן טױט געבליקט,
װי פֿאַר אַ העלד און שלאַכט זיך שיקט!...

.XIX

„דו זעסט באַ מיר דאָ אויף דער ברוסט
די שפּורען טיף פֿון קראַלען לוכט;
נאָך נישט פֿאַרוואַקסען ביז אַצינט,
דאָך חעט זיי אָפּפֿרישען געשווינט
די פֿײַכטע ערד, דער טויט וועט זיי
אויף אייביק הײלען און — קיין ווײ.
כ׳האָב דאַן פֿון זיי גאָר נישט געטראַכט,
כ׳האָב אָנגעשטרענגט די לעצטע מאַכט
און בין אַחעק אין טיפֿען וואַלד...
נאָר ס׳מזל איז ווי האַרט, ווי קאַלט:
אויף יעדען טריט זײַן שפּאָט מיר שאַלט!

.XX

„איך בין אַרויס פֿון װאַלד. און אָט
דער טאָג דערװאַכֿט; דער קאַראַהאָר
פֿון הימעלסליכֿטער שװינדט שוין באַלד
אין זײַנע שטראַלען. און דער װאַלד
צערױשט זיך. דער אַול אין װײַט
שוין רײַכֿפערט זיך. פֿון צײַט־צו־צײַט
ט׳דער װינט אין טאָל אַ רויש געבראַכֿט.
איך זעה זיך, הער זיך צו פֿאַרטראַכֿט;
נאָר ר׳הערט גלײַך מיט׳ן װינטעל שטום.
איך װאַרף די בליקען רונד אַרום;

יענק געגענט איז מיר, דוכט, באַקאַנט.
װי פיינליך! כ׳קאָן לאַנג נישט פֿאַרשטיין,
װי כ׳קום אויף ס׳ניי אַהער צו גיין,
אַך, צו מיין קאַלטען תּפֿיסה־צעלט;
אַז כ׳האָב אומזיסט זיך גאָר געקװעלט,
געפּלאַנט מיט זיך אַזױ פֿיל טעג,
געשמאַכט, געליטען אָהן אַ ברעג...
און אַלץ נאָך װאָס? — אום יונגערהייט, —
ערשט קוים געזען גאָט׳ס װעלט צושפּרייט,
באַם קלינגענדיקען רויש פֿון װאַלד
קוים נאָך דערשפּירט װי פֿרייקייט שאַלט, —
אַװעקטראָגען אין קבר־רוים
די בענקשאַפֿט נאָך מיין הייליק׳ היים,
פֿון פֿאַלשע האָפֿנונגען דאָס פּיין,
די שאַנד נאָך פֿון רחמנות דיין׳!....
איך האָב געספּקט צי ס׳איז װאָר,

געמײנט, ס'אַ בײזער חלום נאָר...
געװאָרען איז מיר אַלץ שױן קלאָר,
װען ס'האָט פֿון גלאָק אַ װײַט געקלאַנג
פֿאַרקלונגען אין דער שטילקײט באַנג...
אָ, כ'האָב דערקענט אים, ס'האָט זײַן קול
פֿאַרטריבן ביז שױן נישט אײן מאָל
פֿון קינדערבליק די טרױמענהעל
פֿון די, װאָס װײנען נאָנט מײַן זעל,
פֿון פֿרײַקײט אין'ם סטעפּענרונג,
פֿון פֿערד צעװילדעװעט אין יונג,
פֿון שלאַכטען צװישען פֿעלז און שטײן,
װי פֿיל האָב איך באַװײנט אַלײן!...
און כ'האָב געהערט אָהן טרער, אָהן מאַכט.
פֿון האַרצען, האָט זיך מיר געדאַכט,
קומט יענק געקלאַנג, װי ס'װאָלט מיך װער
געקלאַפּט אין ברוסט מיט אײַזען שװער.

און דעמעלט איז מיר קלאָר געװען
אַז כ׳װעל דעם שפּיר פֿון הײם נישט זען,
דאָס װעט שוין קײנמאָל נישט געשען.

.XXI

„יאָ כ׳בין דעם גורל מיינעם װערט!
אין פרעמדען סטעפּ, אַ שטאַרקעס פערד
דעם שלעכטען רייטער װאַרפט אַראָפּ
און יאָגט זיך שנעל אַהײם גאַלאָפּ,
געפינענדיק דעם קירצסטען װעג...
און איך?... אימזיסט איז פיל אָהן ברעג
מײן האַרץ מיט בענקשאַפט און פאַרלאַנג:
דאָס איז אַ שװאַכער פוסטער דראַנג,
אַ קרענק פון זין, פון טרױם אַ בלענד.
געבליבען ז׳פון די תּפיסה־װענט

אַ חתימה טיף אין מיר... אַזוי
ז׳דאָס תּפיסה־בלימעל: װאַקסט אָהן טוי,
איז צווישען פּײַכטע פליטעס בלייך;
האָט לאַנג די בלעטלעך יונג און ווייך
נישט אויפגעמאַכט, האָט אלץ געוואַרט
אַ שטראַל, וואָס זאָל עס קוויקען צאַרט...
און ס׳לויפט די צײַט, אַ האַנט אַ ליב׳
באַריהרט דאָס בלימעל טרויריק־טריב
און זעצט אין גאָרטען עס אַרײַן
אין מיטען רויזען. פון דעם זײַן
אַ זיסקייט אָטעמט טיף אין כאָד;
נאָר ווען די זון צעגליט זיך האָט,
האָט גלײַך איר שטראַל אויף טויט פאַרברענט
דאָס בלימעל פון די תּפיסה־ווענט...

XXII.

„און ווי די בלוב האָט מיך געברענט
דער פֿלאַם פֿון טאָג און האָט געבלענדט.
אומזיסט האָב איך אין גראָז אַראָפּ
פֿאַרבאָרגען טיף מײַן מידען קאָפּ:
פֿון דאַרע בלעטער, וואָס אַרום,
אַ דערנער־קרוין מײַן קאָפּ פֿלעכט־אום, —
און ס'האָט די ערד אַליין געגליט,
מיט פֿײַעראָטעם מיך געבריט.
און לײַכטענדיק אין הייבקייט פֿליט
שנעל פֿונק נאָך פֿונק. אַ דאַמף זיך הייבט

פֿון װײַכע פֿעלזען. שטאַר־פֿאַרטױבט
געשלאָפֿען איז גאָטס װעלט אַרום
אין שװערען שלאָף פֿאַרזונקען שטום.
װאָלט ערגעץ כאָטש אַ קאָרעסטעל,
צי פֿון אַ גריל אַ לעבדיק טרעל
דערהערט זיך, צי פֿון טײַכעל גאָר
אַ קינדיש מורמלען... ס׳שאָרכעט נאָר
אין טרוקענעם בוריאַן אַ שלאַנג;
איר געלער רוקען פֿינקעלט לאַנג,
גלײַך װי אַ קלינג, װאָס איז באַצירט
מיט אױפֿשריפֿט גאָלדנער, שעמערירט;
זי קריכט זיך פֿאָרזיכטיק, צושאַרט
דעם מעליק׳ זאַמד און שפּילט זיך צאַרט,
און שפּילענדיק פֿלעכט זי זיך אײַן
דאַן אין אַ דרײַפֿאַך רונג גאָר פֿײַן;
און דאָ, װי אָפּגעבריט פֿון װאָס.

הייבט זי אָן שפּרינגען אינ׳ם גראָז,
און שווינדט אַוועק אין שטרויבען וויַט..

.XXIII

דער הִימעל שטִיל פוּן יעדער זַיְט.
עס שפּרֵייטען דאַמפּען זִיך, דוּרך זיי
אִין ווַיְטקֵייט שוואַרצען בערג זִיך צווייִ.
פֿוּן הִינטער אֵיינעם בלאַנקט צוּ מִיר
אַ וואַנט פֿוּן אוּנדזער מאָנאַסטִיר.
קוּראַ, אַראַגוואַ — שטראָם לעם שטראָם
אוּמפֿלעכטענד מִיט אַ זִילבערזוים
פֿוּן אֵינזולען גרִינענדע דִי טרִיט,
זיי פֿלִיען דוּרך דִי וואָרצלען-מִיט
פֿוּן שטרויכען מוּרמלענדע באַם זַיְט...

ביז ווי איז מיר געװעזן װײַט!
כ'װיל איפּטײַטן — נאָר אָ, ווי געשווינט
אַלץ דרייט זיך, ווי אין װירבעלווינט,
כ'וויל שרײַען — נאָר מײַן צונג איז צינד
באַװעגלאָז, טרוקען, שטום, קיין ריר...
עס האָט געהעלטיקט איבער מיר
אַ טויטקאָשמאַר. מיר הויבט זיך אויס:
כ'ליג אויפ'ן פײַכטען גרונט, אין שויס
פון טיפען טײַבעל, — שטיל און שטום,
אַ חושך סודות־פיל אַרום.
און ס'האָט מײַן הייסען הויט געשטילט
אַ שטראָם אײַז־קאַלט. איך האָב געפילט,
ווי ס'שטראָמט צו מיר אין ברוסט אַרײַן...
און כ'שרעק מיך, טאָמער שלאָף איך אײַן —
אַזוי איז זיס און ליב געװען...
און איבער מיר האָב איך געזען:

אין הויכקייט דריקט זיך חעל צו וועל,
די זון דורך חעל־קריסטאָל שײַנט העל,
נאָך פֿון לבנה צאַרטער מער,
און מחנות פֿישלעך הין און הער
אין שטראַלען שפּילען זיי זיך בונט
כ׳געדענק נאָך איינס פֿון זיי אצונט,
האָט נאָר געצערטעלט זיך צו מיר.
עס איז מיט גאָלדנעם שופּען־ציר
איר רוקען פֿול באַדעקט געווען.
כ׳האָב האַרט זי בײַ מײַן קאָפּ געזען,
זי האָט געשלענגעלט זיך, געשפּילט.
מיט צאַרטען טרויער אָנגעפֿילט
דער בליק פֿון אירע אויגען־גרין...
און כ׳ליג מיט אַ פֿאַרגאַפֿטען זין:
איר זילבער־קול׳כ׳פֿעל שטילערהייט
געמורמעלט האָט מיר מאָדנע רייד,

עס זינגט און אויף דאָס נײַ פֿאַרגייט.
עס האָט געזאָגט: מײַן קינד, דאָ זײַ,
מיט מיר פֿאַרבלײַב זשע דו;
און וואַסער איז דאָך ליבער פֿרײַ –
אַ קעלט, אַ שטילע רו.

בײַ'רוף מײַנע שוועסטערס באַלד אַ הער:
מיט טאַנק דערפֿרייען מיר
דײַן טרויריק בליק, וואו ס'גלאַנצט אַ טרער,
דײַן מידען גײַסט אין דיר.

שלאָף־אײַן! עס איז דאָ ווייך דײַן בעט,
דײַן צודעק העל און קלאָר.
און רויש פֿון וואונדער־טרוימען וועט
פֿאַרשווינדען יאָר נאָך יאָר.

אָ. ליבער מײַן! איך זאָג דיר גלײַך
אַז כ׳ליב דיך אָהן אַ ברעג;
כ׳ליב, ווי אַ פֿרײַען שטראָם פֿון טײַך,
ווי מײַנע לעבענס־טעג...״

און כ׳האָב געהערט עס ווער לאַנג;
און ס׳האָט געדולט, דער אינדערן־קלאַנג
האָט מיט די ווערטער זיך פֿאַראייניגט
פֿון גאָלדען פֿישעל, וואָס באַ׳חנ׳ט.
און מער געדריינק איך ניט. גאָט׳ס שײַן
פֿארלאָשען אין די אויגען מײַן׳.
פֿון שלאָפֿקײַט סהיק־בילד איז פֿאַרבײַ.

XXIV.

„און דאַן—מען ברייינגט מיך דאָ אויף ס׳נײַ..
דאָס איבעריגע ווייסטו אַליין.
איך האָב געענדיגט. גלויבסט, צו ניין —
מיר איז אַלצאיינס ווי ס׳זאָל ניט זײַן;
נאָר איינס דערוועקט מײַן טיפען פּײַן:
מײַן קאַלטען גוף איז ניט באַשערט
צו פוילען אין דער היימאַט־ערד;
ס׳וועט די מגילה פון מײַן לייד
דאָ בלײַבען אומבאַמערקטערהייט,—
ס׳וועט קיינער זײַן גערירט פון איר,
ס׳וועט קיינער טרויערן נאָך מיר

XV. ג

„גענוג װײַ, פֿאָטער... גיב דײַן האַנט.
דו פֿילסט: ס'איז מײַנע אין אַ בראַנד...
ס'האָט פֿון די יוגענט־טעג נאָך — װײס —
דער פֿלאַם אין ברוסט געפֿלאַקערט הײס;
ר'האָט איצט זיך נערען נישט געקענט,
און ר'האָט די תּפֿיסה דורכגעברענט,
און איז אויף ס'נײַ צו דעם געװענדט,
װאָס יעדען אין באַשטימטער רײ
גיט זיסע רו און פֿײנליך װײ...
נאָר װאָס־זשע איז דערפֿון? — זאָל גלײַך

אין הייליגען גן־עדן־רייך
מיין גייסט געפינען היים און פריי...
נאָר אַך! פאר רגע'ם פריי געמיט
אין פעלוען טונקלע, וואו איך פלעג
זיך שפילען אין די קינדהייטס־טעג,—
גיב איך די אייביגקייט אוועק!...

.XXVI

„װען כ'װעל שױן נעמען שטאַרבען שמיל,-
און גלױב, דו װעסט ניט װאַרטען פֿיל,—
דו הײם מיך איבערטראָגען גלײַך
אין אונזער סאָד, װאו ס'בליִען רײַך
אַקאַציעס װײַסע שטרױכען צװײַ...
װי פֿריש און דופֿטיג צװישען זײ,
דאָס גראָז איז דאָרט אַזױ געדיכט,
און זונגען, און גאָלדען ליכט
איז יעדעס בלעטעלע באַצירט! —
דאָרט לײג מיך דאַן, אהין מיך פֿירט.

– –

איִך וויִל דאָרט איִן מײַן לעצטען פּײַן
זיִך אָנטריִנקען מיִט בלויען שײַן.
מען זעט פוּן דאָרט קאַווקאַז אַ מײַן!
פוּן ווײנע הויכּקײטען וועט ער
צוּ לעצט מיִך גריִסען דאָ אַהער,
ר׳וועט גריִסען דוּרך אַ וויִנטעל־קיִל
אוּן פאַר׳ן סוֹף כ׳וועל הערען שטיִל
לעם מיִר אויף ס׳נײ אַ היימיִש קלאַנג!
כ׳וועל קלערען שווײַגענדיִג אוּן באַנג:
אַ פּרײַנט, צ׳אַ ברוּדער מיִך באַוואַכט
אוּן וויִשט דעם קאַלטען שוויים שטיל־זאַכט
פוּן טויט געזיִכט מיִט טרײער האַנט,
אוּן ר׳זיִנגט מיִר טרויריִג נאָכאַנאַנד
פוּן הייִמיִשען, פוּן ליִבען לאַנד...
אוּן כ׳וועל מיִט דעם פאַרגיִן איִן שלאָף,
אוּן קיינעם שיִלטען פאַר מײַן סוֹף״...

ווארשע, ווינטער 1919.

„נייער פארלאג“

№ 10.

„WYDAWNICTWO NOWE“
Warszawa, Dzika № 3.